

Planta municipal, funcionarios da administración e aspectos militares de Baiona a mediados do século XVIII

Juan Miguel González Fernández

Autor para correspondencia: jmiguel.alemparte@gmail.com

Como citar este artigo: Juan Miguel González Fernández (2022). Planta municipal, funcionarios da administración e aspectos militares de Baiona a mediados do século XVIII. *Revista Estudos Miñoráns* 22: 53-58

Resumo:

Achegamento ás dimensións e “planta municipal” do correxemento da vila de Baiona, así como un pouco a aspectos da administración de mariña e rendas reais e tamén ao eido militar. Abarca as décadas centrais do século XVIII. Tócanse os aspectos sociais dos mesmos: oligarquía (fidalguía, profesións burocráticas) e funcionarios de facenda. Os datos tíranse do Arquivo Municipal e do catastro de Ensenada (1753).

Palabras clave: Baiona, administración local, política e cargos públicos, século XVIII.

Este traballo fornécese de dúas fontes heurísticas: As actas municipais do Concello dos anos centrais do século XVIII, que se gardan no Arquivo Municipal de Baiona, e mais dos libros e mazos de papeis do catastro mandado elaborar polo marqués de La Ensenada de 1753 (Camarero Boullón, 2002; Rodríguez Lemos, 2020), que se atopan no Arquivo Histórico Provincial de Pontevedra, unha especie de “radiografía” da vila (e anexo de Baíña) na época (preguntas, familias, bens), moi empregado polos historiadores galegos, aínda que adoce de ocultacións e datos erróneos.

Combinamos ambos os dous para mostrar o fundamental dos aspectos administrativos de diversa índole a mediados do século XVIII. De certo que non están tan completos como desexaríamos, mais ofrece unha visión xeral, no posible, nunhas décadas determinadas da Idade Moderna. Unha vila modesta, mariñeira, militar -ida a menos- e asento de funcionarios dos “ramos” económicos das rendas reais. É unha

Abstract:

This paper is an approach to the study of the dimensions and “municipal plant” of the jurisdiction of the village of Baiona, as well as some aspects of navy administration and royal rents, and also the military field. It covers the central decades of the XVIII century and it addresses the social aspects of the same: oligarchy (nobility, bureaucratic jobs) and income civil servants. The data have been gathered from the Municipal Archive and the Ensenada cadastre (1753).

Keywords: Baiona, local administration, civil service positions and politics, XVIII century.

primeira impresión dunha época sobre temas inéditos, de aí o seu interese. Cómpre completalo cunha análise polo miúdo.

A vila de Baiona, enclavada nun cabo da bisbarra natural do Miñor, era cabeceira dun dos escasos cinco correxementos que existían na Galicia do século XVIII; é dicir, que a xurisdición ou *potestad* correspondía exclusivamente a El-Rei. O Reino era un gran couto señorial, onde predominaban os distritos propios do clero (bispos, mosteiros) e a grande nobreza absentista (condes, marqueses, etc.). Segundo o Censo de Floridablanca (1787)¹, correspondía ao reguengo en todo

¹ Para enxugar a crónica e abafante crise da facenda rexia, os Austrias recurriron ao expediente de enaxenar a xurisdición, que ao final recaía con frecuencia nalgunha casa nobre. Así en 1628 D. Diego de Zúñiga y Sotomayor -da liñaxe dos futuros condes-, Capelán do Infante Cardeal Arcebispo de Toledo, e veciño do pazo de Freixeiro, daba poder para facer contradición á vila de Baiona que se opoñía á merca do *vasallaje y señorío* do Couto de Priegue (A.H.P.P. Protocolos Notariais: Domingo de Bouzada (Vigo), leg. 2.469, f. 376).

o Reino un 8,7 % da superficie e un 8,3 % da poboación (Eiras Roel, 1989); así, Baiona entraba no grupo das excepcións na índole política dentro do Noroeste hispánico.

O correxemento de Baiona compoñíase de, ademais da vila homónima, 16 parroquias² que comprendían os actuais *Ayuntamientos de Nueva Planta* desde 1837 (Fariña Xamardo, 1987:158-170 e 180) de Baiona, Gondomar e Nigrán, o que xeograficamente se denomina bisbarra do Val de Miñor. Habería que descontarlle as xurisdicións de Gondomar (freguesías de Gondomar e Vincios), inserida no medio, señorío do conde homónimo; Priegue, pertencente ao conde de Priegue; e Panxón, dominio do distante mosteiro de Santa María de Oia³. En total 4.099 vasalos/fogares/fogos e 127 km² de extensión; atópase entre as máis grandes da provincia de Tui, con O Porriño, Sobroso e Salvaterra, etc., se ben a nivel de Galicia estaría entre as de magnitude media; trátase pois dunha entidade nada desprezable. A figura central da administración municipal/local foi o correxedor (González Alonso 1970). Este era designado polos órganos centrais da monarquía (Consello de Castela por delegación) que escollía entre os candidatos que se postulaban, e era referendado por El-Rei, quen expedía o título, sendo norma que non fose veciño ou natural da propia xurisdición; no último terzo do XVIII e durante o absolutismo fernandino (1814-1833) eran todos militares, oficiais do corpo da mariña. Dentro da clasificación de 1776, o correxedor de Baiona estaba no grupo da derradeira categoría, xunto con Viveiro, etc. (Albí, 1943: 76).

Ao mesmo tempo contemplábase o chamado partido do Val de Miñor -circunscrición tamén fiscal- que comprendía case todas as parroquias o cal *pertenece en lo contencioso al Juez de Bayona y por lo político y gubernativo al Procurador General* (Ávila e la Cueva, 1852). En 1753 ocupaba o cargo Manuel da Gándara, do común -podería ser abastado-. Así, o xudicial atinxía ao correxedor e no “municipal” ao Procurador Xeral, escollido pola veciñanza no cruceiro da Ramallosa. Esta dicotomía tamén se daba en Redondela e o partido de Reboreda, e en Vigo e a xurisdición do Fragoso, as tres de compoñente fortemente rural e parte mariñeiro.

O correxedor era o presidente da corporación municipal, dirixindo os consistorios, e ao mesmo tempo era cabeza do xulgado. Para isto último acostumaba acompañarse dun “asesor letrado”, un avogado experto en leis, quen o substituína nas súas *ausencias e indisposiciones*. No catastro de 1753

esta figura non aparece, quizais porque os correxedores eran homes formados en dereito. O tempo de duración no cargo era de 3 anos, que na segunda metade do XVIII pasaron a 6, xa que se consideraba que así habería un mellor seguimento da política local. Fronte aos Austrias, os Borbones buscaban que fose ante todo un funcionario adicto á Coroa, e oposto a outros poderes (clero,...).

Sucedéronse D. Manuel Antonio Martínez del Río (1747-50), D. Félix de la Plaza Isasi (1752-1753), segundo o catastro de Ensenada, de 34 anos e 2 criados; D. Manuel Fernández (1755-56), D. Francisco Manuel de la Torre (1757); D. Miguel de Flon (1758); D. Francisco de la Hoz (1759) e D. Antonio Nicolás Fonseca Patiño (1760-1762), actuando como interino D. Baltasar de la Torre y Senlle (1751-1752), quizais por tardar moito en proverse a praza. A partir de comezos do ano 1763 faranse cargo os militares, por ser praza forte, titulado *Gobernador Político y Militar de la plaza*⁴, e así se continuará. polo menos. ata o final do Antigo Réxime.

Tres características son comúns a todos eles: duran pouco no cargo; son letrados, licenciados en dereito, en correspondencia coa categoría do correxemento; foron aprobados polos Consellos Reais (Madrid ou chancelerías), o que, xunto aos seus apelidos, son indicativos de que se trata de forasteiros.

No “Persoal de Legos” do catastro de Ensenada aparece ocupando o posto (á cabeza da veciñanza, o cal é de por si moi significativo) D. Félix de la Plaza. Percibía de *utilidades* 2.941 rs. de soldo, e outros 3.100 rs. polo xulgado⁵, ademais do *cuatro por ciento del importe principal del derecho de la blanquilla por el valimiento de S. M.*; os seus ingresos eran moi superiores aos do Administrador de Rendas Xerais e Provinciais, e aos dos comerciantes *de lo grueso*; aos fidalgos non se lle asignan cantidades e en teoría deberían ser máis crecidas. En conclusión, a nivel local era o empregado e profesional mellor retribuído.

Gozaban de “foro” (status xurídico especial) os “matriculados” de mariña, tratantes de peixe, etc, tanto homes como mulleres, que dependían desde 1746 do Subdelegado de Mariña, tanto no económico (corso,...), como nos preitos e en xeral, quedando excluídos do ámbito ordinario. Exercía o cargo en 1753 o ldo. D. Juan A. Benavides, solteiro, de 46 anos.

2 Eran estas: Sta. Mariña de Baiñas, S. Lourenzo de Belesar; S. Martiño de Borreiros, Sta. Olalla de Camos, Sta. María de Chaín, Sta. Olalla de Donas, S. Vicente de Mañufe; Stgo. De Morgadán, S. Fiz de Nigrán, Stgo. de Parada, S. Miguel de Peiteiros, Sta. Cristina de A Ramallosa, S. Pedro de A Ramallosa e Sta. María de Vilaza.

3 Mapas para o deseño do territorio: RÍO BARJA, F.X. (1990). *Cartografía xurisdiccional de Galicia no século XVIII*. Santiago de Compostela, Consello da Cultura Galega, 1990; CASTRO REDONDO, R. (2018). *Cartografía xurisdiccional de Galicia en 1753: Jurisdicciones, provincias y Reino*. Andavira, Santiago.

4 Na derradeira década do XVIII sucedéronse os oficiais da Armada: D. Rafael Carrasco (circa 1791), D. Gregorio de Silva Pantoja (circa 1795) e D. Domingo Lorondo (circa 1799), cabaleiro de San Hermenexildo e laureado coa placa de Carlos III (ARQUIVO MUNICIPAL DE VIGO. Relación de correxedores de Baiona (1553-1836), s. c.)

5 Como se deixa ver, os ingresos como cabeza do xulgado eran case os mesmos ca a paga asignada polo estado. Ver un exemplo da proporción das custas procesuais en González Fernández, J. M. (1977). *La conflictividad judicial ordinaria en la Galicia atlántica (1670-1820)*. Bouzas y otros juzgados gallegos del siglo XVIII. Vigo, Instituto de Estudios Vigueses, pp. 54-64.

O “nervio de la república” son os rexedores (concelleiros), en quen recae o peso do poder municipal, e, dado o longo tempo de permanencia no cargo, sobráballes experiencia e control sobre os asuntos concernentes ao Concello. Existían unha serie de requisitos legais, con validez en toda España: ter máis de 18 anos, ser de sangue limpo; ser veciños, exclusión de funcionarios de rendas e dependentes fiscais do Concello⁶. Ocupábanse de pluralidade de cuestións ó redor da vida municipal: abastos (venta de alimentos), impostos (proprios do municipio, servizo de El-Rei), urbanismo público (construción e vixilancia de obras), militares (levas e aloxamentos de tropas), etc., mais sempre tirando a favor dos seus intereses.

Estos oficios públicos en Baiona, como noutros territorios de reguengo, eran *por juro de heredad y enajenables*, de xeito que funcionaban como un ben máis de propiedade privada (privatización). Deixábanse aos descendentes, podíanse vender, dar como dote a unha filla -pero só o ocupaban homes-, partir, alugar, etc (Tomás y Valiente, 1975: 523-547). O dono da Casa de Vilariño (A Ramallosa), D. Antonio Troncoso, foi rexedor e alférez maior -dáballe preeminencia- de Baiona a finais do século XVII; sucedeuille no morgado e cargos o seu fillo D. Asensio, e a este o seu D. Ventura Troncoso (Rodríguez Fernández-Broullón, 2013: 310-311), que é quen consta no catastro de Ensenada. Unha mostra de venalidade: en 1755 as relixiosas de La Asunción vendían un rexemento a D. Andrés Velo y Collazo, polo prezo de 800 ducados, cantidade bastante crecida para ser Baiona.

Os rexedores de Baiona en 1753 caracterizábanse por residir na vila (agás o citado V. Troncoso), ter moita idade, manter 1/3 criados/as de servidume, vivir en mansións (pazos urbanos). Case todos ou todos eran fidalgos ou pequenos nobres -elite social-: D. Ventura Troncoso, cualificado como “fidalgo”; D. José A Losada, de estirpe zamorana, con facenda na vila da Guarda, casou coa señora do pazo chamado hoxe de Rivera-Taboada (tamén na Ramallosa)...

Dos cinco rexedores que constan no catastro de Ensenada, un gozaba do oficio honorífico de “Alguacil Mayor” *con voz y voto en el Ayuntamiento*, outro era decano, e como tal substituído do correxedor. Na década de 1750 acudían ás sesións municipais só dous: D. Jacinto Mariño Varela Tejedor (ata 1754) e D. Juan A. Losada (ata 1755), vindo substituílos D. José de Castro e D. Francisco Correa (1748-1761...). Despois do Xuízo de Residencia de 1760, suspéndense do oficio (a Correa por 8 anos), entrando D. Alonso Correa y Troncoso, capitán de cabalaría, o avogado D. Urbano de Mendoza -de ilustre familia- e D. José Mª Cadaval, da parroquia de Nigrán (García García: 121-129). Está claro que só asistían aos consistorios unha parte pouco significativa

dos rexedores da vila miñorá, de xeito que os máis eran absentistas; isto acontece en moitísimos lugares de España.

Precisamente, ilustrados, xuristas e políticos da época consideraban a patrimonialización e o absentismo as principais causas da decadencia do municipio na Coroa de Castela. En Baiona cúmprense ambos os requisitos.

Non é demasiado frecuente, pero os rexedores de Baiona tiñan o privilexio (designábanse 2) *de conocer todas las causas que se apelasen a este Ayuntamiento que correspondan a la cantidad de maravedies que por derecho está prevenido*. É dicir, ocupábanse das apelacións dos preitos ata certa cantidade de cuantía.

Os Procuradores Xerais⁷ eran os teóricos representantes da veciñanza dentro da Corporación, pero na práctica “compinchábanse” cos todopoderosos rexedores (López Díaz, 1994: 149-200) ou de cuxa socioloxía son afíns. Os moradores dos tres barrios de Baiona (vila, Monterreal e Percivilleira) e os seus anexos de Baíña (O Burgo) e Baredo reuníanse na Praza do alto de Monterreal, *frente a las casas consistoriales de ella*, cada 6 de xaneiro (festivo, ideal) ou o 10, se facía mal tempo, paran votar un Procurador Xeral; quizais houbese dous, un do “Estado da Terra” (o que aparece ao comezo das actas) e outro do “Gremio do Mar”; en realidade a media de asistentes era o ridículo número de 16 varóns maiores de idade; nunha veciñanza de 1756, que discrepa do catastro de Ensenada, constan 168 familias (inclusive viúvas), o que daría menos dun 10 % da poboación, co que non eran nada populares. Para os que tiñan que ver coas rendas públicas estaba vetado votar, como se lles sinalou en 1756 aos comerciantes de viño e advertíuselles aos demais. Finalizaba o acto coa xura e posesión do cargo protocolarios, e podían alegar razóns para, se acaso, eximirse; como ninguén o fixo, queda claro que era un cargo apetecible para algúns sectores sociais.

En tódalas eleccións vótase *nemine discrepante con voz alzada* a un só candidato, agás en 1763 cando houbo 3, pero arraxáronse elixindo outro distinto. Repetían mandato on frecuencia, pero en anos consecutivos sen deixar o oco, prohibido por lei; emporiso era moi común en case todos os lugares.

Socialmente, a metade eran avogados (un tamén Administrador de Rendas) e escribáns, polo tanto o que se denominaba na época “gente de pluma”. En conxunto, agás o Ido Pedro Veloso y Acuña, quen aparece fugazmente (non dimite sequera), que é de Baíña, predominaban os residentes en Baiona, xa que non se indicada nada ao contrario.

⁷ Coa reforma municipal de Carlos III, en 1766, créanse por vez os cargos de Deputados de Abastos (desde 1770 bianuais, en quenda) e Síndico Procurador do Común; aínda que os escollían en segunda volta 24 comisarios electores elixidos en asemblea aberta pola veciñanza, tiñan algúns trazos comúns. As súas características como cargos en: González Vidal, 2013.

⁶ Para este aspecto e sobre todo os seus cometidos, ver Cebreiros Álvarez (1999: 112-255).

Todos se adornan co distintivo de “don” diante do nome, signo de certa distinción social, estando por riba da *clase miúda* que os votaba.

Como persoal administrativo salientaban os escribáns (González Fernández, J.M., 2020) de número, e dicir, con praza fixa. O do Concello tiña a facultade de redactar as actas municipais e outros importantes documentos derivados do Concello; por outra banda, viñan ser os actuais “secretarios do xulgado”, redactando todos os preitos, tanto civís como criminais, e calquera escrito pertencente á administración de xustiza. Paralelamente, eran os que validaban os protocolos notariais, o que lles proporcionaba pingües ingresos. Había 7 en Baiona (1753), número algo inferior aos documentados no fondo do “Arquivo Histórico Provincial de Pontevedra”. Só un gastaba “don” diante do nome, lucraban entre 1.300 e 1.000 rs., cantidade nada desprezable na vila, e a demais Alberto Velo sumaba outros 550 como mordomo do convento de monxas. A cantidade de criados/as marca a diferenza socioeconómica: o de Número e Concello (Benito Ramón Román) ten 3 e os restantes 1, co que están moi por riba de artesáns e marifeiros. A cultura popular e os intelectuais galegos considerábanos, polo xeral, poderosos e corruptos.

Como oficias do xulgado, cóntanse só 3 procuradores de causas (1 en Baíña), que representaban as partes nos preitos, manexando os escritos legais dos avogados. Presentan unhas “utilidades” de entre 350 e 400 rs. (moi posiblemente infravaloradas) e sen “don” nin servidume.

No posto máis baixo da administración local estaban os “ministros” (auxiliares), que se ocupaban de todos os cometidos que lles encargaban as autoridades, como deter veciños, convocar os rexedores, entregar escritos, etc. En 1753 en Baiona só constan 2, mais na inmediata parroquia de Baíña residían 4, polo que debían redondear os seus ingresos traballando a terra e apacentando o gando. Cobran do presuposto municipal. Forman un colectivo moi modesto en todos os eidos: categoría social, ingresos,...

O mecanismo para controlar os funcionarios e oficiais da administración (correxedor, rexedores, escribáns, ministros, etc) eran os Xuízos de Residencia (González Alonso, 2004: 249-272), co fin de descubrir as irregularidades cometidas e emendalas. En Baiona celebrouse un en 1755. Cada 3-6 anos o Consello de Castela, en nome de El-Rei, ordenaba a execución. Designábase un xuíz⁸ (D. Juan Moreno, neste caso), un receptor -especie de escribán- e un alguacil. Durante 30 días (sempre se dilataban) as autoridades locais quedaban en suspenso, pasando todo o poder ao xuíz de residencia. Despois das pertinentes operacións de

8 En 1750 xa a tiña residenciado o ldo D. Baltasar de la Torre y Senlle, que executaba o recoñecemento en Vigo en 1759; foi tamén correxedor de Viveiro contra 1752; todo un semiprofesional da administración de reguengo e señorial (González Fernández, 2917:77)

investigación (testemuños, visitas,...), ditaba sentenza, que acostumaba ser unha pequena multa en metálico e o reparto de costas. A reiteración das mesmas irregularidades indican que eran pouco efectivos.

A administración económica, é dicir, de Rendas Xerais e Provinciais,⁹ estaba nutrida de 11 oficias na vila e 1 na parroquia anexa de Baíña. Estaban bastante diversificados en canto á categoría ou cometido: 1 administrador das primeiras (D. Gaspar Vázquez) e 1 caixeiro (D. Manuel Ramos y Moreno), 1 sobrechave (D. Manuel Salinas), ademais de 2 gardas -un ao tempo estanquilleiro-, e 1 medidor. As rendas Xerais só contaban cun administrador (D. Diego Cortiñas) e 2 gardas. As Provinciais cun fiel administrador (D. Marcos Alfonsín) e 2 gardas. En Baíña residía o arrendatario das sobreditas (Francisco Román). Os altos cargos lucraban entre 2.750 e 1.095 rs, cantidades que os situaban nunha franxa medio-alta; mantiñan 1 criada, agás o administrador das Reais que tiña 2 de servizo. O medidor e os gardas ían desde o mínimo indicado aos 550 rs., con 2 fillas calceteiras e, por suposto, nada de criadas, de xeito que se atopaban nun nivel medio-baixo.

Así, ocupábanse, por exemplo, da recepción na vila do chamado *Servicio Ordinario y Extraordinario por que satisfacen al año 292 rs. y 17 mvs., y con el de carnes por que pagan cuatrocientos treinta y ocho rs. y 27 mvs.* As freguesías de Baredo e Baíña contribuían con 125 e 75 rs. respectivamente polo primeiro, e 130 e 44 rs. polo segundo. El-Rei non percibía aquí o dereito de alcabala (gravaba as transaccións de certos abastos).

Baiona, como vila costeira, foi unha importante praza militar ou “presidio”, como se denominaba na época, nos séculos XVI e XVII, cando os navíos de guerra de Inglaterra e Holanda, inimigos acérrimos de España, discorrían polo litoral buscando cortar o camiño marítimo de Flandres (Sañavedra Vázquez, 1996). O promontorio de Monterreal (antigo Monte do Boi) contaba cunha muralla desde a Idade Media e a fortificación estaba ben provista de eficaz artilleería. Emporiso, a mediados do XVIII decaera moito, quizais a causa da perda do seu valor estratéxico (novas armas, case inexistente marifa borbónica, etc) (López Otero, 2013).

En tempos pasados vivía dentro do castelo, buscando protección, a veciñanza de Baiona, pero entrado o XVII obrigáronos a baixar ao lugar lindante que ocupa agora a zona vella, ben definida, pero desbordada polo *boom* de edificios turísticos. Os motivos poden estar en que “embarazaban” os labores militares ou acaso a máis grande seguridade marítima entre unhas potencias do Norte xa incontestables.

En consonancia co que vai dito, mantíñase unicamente un rexemento de inválidos *útiles e inútiles* de artilleería, situación semellante á tamén costeira Vigo nesta época.

9 Compárese coa capital de provincia: Rey Castela (1990: 105-106).

Un grupo residía na vila, en casas particulares. Tratábase sobre todo de mandos oficiais (tenente) e suboficiais (sargentos), pero tamén atopamos non poucos soldados (5 dos primeiros e 12 dos segundos). Destacaban D. José Blanco, comisario honorario da Real Artillería, e D. José Madera, garda de almacén, ambos xa maduros de idade e cunha criada de servizo por fogar.

Había dispersos pola vila (Praza, Santo Antonio, rúa de Abaixo) e algún no interior de Monterreal (Praciña do Castelo, Torre do Príncipe) ou a carón da súa porta e muralla, 22 inmobles dedicados a cuarteis, corpo de garda e almacéns de armas, pólvora, etc; unha delas facía o servizo de hospital militar. Trátase de casas terreas (un só baixo) ou dun alto de pequenas ou medianas dimensións, as máis grandes para acantonamento de tropas.

Bibliografía citada

- ALBI, F. (1943). *El corregidor en el municipio español bajo la monarquía absoluta*. Instituto de Administración Local. Madrid
- ÁVILA Y LACUEVA, F. (1852). *Historia eclesiástica y civil de la ciudad de Tuy y su arzobispado*. Ed. facs. do Consello da Cultura Galega, 1995, t. II, ff. 494-551.
- CAMARERO BOULLÓN, C. (2002). Averiguarlo todo de todos: el catastro de Ensenada. *Estudios Geográficos* 63 (248-249): 493-531.
- CEBREIROS ÁLVAREZ, E. (1999). *El municipio de Santiago de Compostela a finales del Antiguo Régimen (1759-1812)*. Escola Galega de Administración Pública. Xunta de Galicia. Santiago,
- EIRAS ROEL, A. (1989). El señorío gallego en cifras. Nómina y ranking de los señores jurisdiccionales. *Cuadernos de Estudios Gallegos* 38 (103):113-135.
- FARIÑA JAMARDO, X. (1987). *O nacemento dos axuntamentos na provincia de Pontevedra*. Deputación Provincial de Pontevedra.
- GARCÍA GARCÍA, M. M. (1993). Apuntes para el estudio de un concejo: los regidores de Baiona en la segunda mitad del siglo XVIII. *Pontevedra. Revista de Estudios Provinciais* 10: 121-129. Deputación Provincial Pontevedra.
- GONZÁLEZ ALONSO, B. (1970). *El corregidor castellano (1348-1808)*. Instituto de Estudios Administrativos. Madrid
- GONZÁLEZ ALONSO, B. (2000). Los procesos de control y exigencias de responsabilidades de los oficiales regios del Antiguo Régimen (Corona de Castilla, siglos XIII-XVIII). *Anuario Facultad Derecho Universidad Autónoma Madrid* 4: 249-272. Madrid.
- GONZÁLEZ FERNÁNDEZ, J.M. (2019). *Os Concellos e os Alcaldes de Vigo*. Instituto de Estudios Vigueses. Vigo. 2019.
- GONZÁLEZ FERNÁNDEZ, J.M. (2020). “*Es testimonio de verdad*”. *Los escribanos de Vigo y su comarca, 1638-1862*. Instituto de Estudios Vigueses. Vigo.
- GONZÁLEZ VIDAL, J. M. (2013). La reforma carolina en la antigua provincia de Tui: una primera aproximación. *Cuadernos Feijooanos de Historia Moderna, IV*: 131-163. Santiago, Aqndavira/Ministerio de Economía.
- LÓPEZ DÍAZ, M. (1994). *Gobierno y hacienda municipales. Los concejos de Santiago y Lugo en los siglos XVI y XVII*. Diputación Provincial, Lugo,
- LÓPEZ OTERO, B. (2013). Monterreal de Baiona. Transformación de un monumento. In SORALUCE BLOND, J.R. (Coord.) *Patrimonio de Galicia: fortificaciones y patrimonio militar*: 2-97 Universidade de A Coruña.
- REY CASTELAO, O. (1990). *Tui en 1753 Según las Respuestas Generales del Catastro de Ensenada*. Tabapress, Grupo Tabacalera, Madrid.
- RODRÍGUEZ FERNÁNDEZ-BROULLÓN, R. (2013) *Nigrán. Casas, paños, heráldica y linajes*. Deputación Provincial Pontevedra.
- RODRÍGUEZ LEMOS, A. (2020). Aproximación á Única Contribución do Marqués de la Ensenada: Baiona, Baíña e Baredo (1). *Revista Estudos Miñoráns*, 20: 191-22.
- SAAVEDRA VÁZQUEZ, M. C. (1996). *Galicia en el camino de Flandes: actividad militar, economía y sociedad en la España noratlántica, 1556-1648*. Edicións do Castro. Sada (A Coruña).
- TOMÁS Y VALIENTE, F. (1975). La venta de oficios de regidores y la formación de las oligarquías urbanas en Castilla (siglos XVII y XVIII). *Historia. Instituciones, Documentos*, 2. Madrid.

ANEXO

1. Características persoais dos rexedores de Baiona segundo o catastro de Ensenada (1753).

Nome	Idade	Fam.	Cria.	Casa*	Vecind.	Outros
D. Jacinto Mariño	82	4	2	100 rs.	Baiona	
D. Francisco Correa	56	4	1		Baiona	
D. Juan A. Losada	74	0	3	33 rs.	Baiona	Alg. May.
D. D. Vent. Troncoso	40	1	1	88 rs.	A Ramallosa	
D. D. Franc. Veloso						

*As urbanas todas de un dun alto e en sitios estratéxicos (C/ Corredor, Porta da vila)

2. Procuradores Xerais de Baiona que constan nas actas de elección (1747-1764).

Ano	Electo	Oficio/Condic.	Outros
1747	D. Manuel Fco. Caldas		
1748	D. Manuel Fco. Caldas		
1749	D. Pedro A. Correa	Escribán	
1750	D. Pedro A. Correa	Escribán	
1751	D. Gregorio A. Zúñiga	Escribán	
1752	D. Gregorio A. Zúñiga	Escribán	
1753	D. Alberto Velo Collazo		
1754	D. Diego Cortiñas Tineo	Avogado	
1755	D. Diego Cortiñas Tineo	Avogado	
1756	D. Manuel Martínez Soto	Avogado	
1757	D. José A. Pérez Barros		
1758	D. José A. Pérez Barros		
1759	D. Ant. Vic. Mosquera		
1760	D. Gregorio A. Suárez		
1761	D. Gregorio Vicente [sic]		
1762	D. Agustín de Zúñiga		
1763	D. Pedro López	Avogado	Ldo D. Pedro Veloso
1764	D. Pedro López	Avogado	(Baíña)